

CẢNH ĐỒNG CON NGỰA CHUYẾN TÀU

Tô Kiều Ngân

Trại của tôi cách xa trại Tô Thùy Yên nhưng thỉnh thoảng chúng tôi vẫn gặp nhau trong những lần đi lao động, dẫn cây đốn nứa. Có lần gặp chỉ đủ để Yên dúi vào tay tôi một gói thuốc lào rồi sau đó là mỗi người một ngả.

Có lần đứng trong sân trại nhìn qua hàng rào kẽm gai tôi thấy Tô Thùy Yên đang gánh một gánh khoai mì đi qua. Anh bước đi có vẻ nặng nhọc. Vai bị gánh khoai mì trĩu xuống, lưng cong như lưng tôm, mồ hôi chảy có giọt. Tôi bỗng xót xa nhớ đến đêm nào cùng anh và Cung Tiến còn đi “tặng hai” ở Sài Gòn...

Bữa ấy Trần Lê Nguyễn có bày tiệc nhậu. Có mặt Mai Thảo, Thanh Nam, Trịnh Công Sơn, Cung Tiến, Tô Thùy Yên và tôi. Tiệc tàn, mọi người lục tục đứng lên. Trịnh Công Sơn say xỉn vào nôn mửa trong phòng tắm. Trần Lê Nguyễn sau đó cũng đã ra về. Còn lại Cung Tiến và Tô Thùy Yên chẳng chịu về, nhất định đòi đi “tặng hai”. Đêm đã hầu khuya, chiều bạn tôi đem hai cậu lên xe hơi chở xuống Phú Nhuận.

Thủ bút nhà thơ Tô Thùy Yên

Trời mưa lất phất. Con đường vào hẻm sũng nước, loáng loáng ánh đèn. Tô Thùy Yên xuống xe, hai tay vén ống quần chạy lúp xúp trên đường mưa, vừa chạy vừa cười khanh khách. Cung Tiến thì nhà nào cũng đập cửa rầm rầm báo hại bọn thanh niên trong xóm nhào ra, xô ngã Cung Tiến nằm lăn ra đất. Cơ khổ chàng nhạc sĩ tác giả những bản nhạc tuyệt vời: Hoài Cảm, Nguyệt

Cầm, Hương Xưa tay chân vung vít, miệng la bải hoải: “Sao lại đánh tôi... sao lại đánh tôi...” Còn tỉnh nên tôi xin lỗi bà con trong xóm và lại đem hai lạng tử lên xe, chạy về gần thầu nhà mà còn chưa chịu xuống, còn đòi “đi nữa”.

Tiếng cười của Tô Thùy Yên đêm ấy và hình ảnh anh chạy lúp xúp trong mưa tôi còn nhớ rõ. Tiếng cười sao mà hồn nhiên ngây thơ so với hình ảnh Tô Thùy Yên oằn mình dưới gánh khoai mì hôm nay thật là một sự đối nghịch quá đau lòng.

Bút tích của nhà thơ Tô Thùy Yên

Tô Thùy Yên tên thật là Đinh Thành Tiên, sinh năm 1938 tại Gò Vấp, lúc bấy giờ là một quận ngoại thành Sài Gòn. Anh học đến đại học, bị động viên đi học trường sĩ quan Thủ Đức, ra thiếu úy rồi được bổ về một đơn vị tác chiến thuộc vùng đồng bằng sông Cửu Long. Sợ anh chết uổng, anh em vận động bốc thẳng anh từ Vùng Bốn về ngay trung ương để làm văn nghệ.

Cùng Mai Thảo, Thanh Tâm Tuyền, Duy Thanh, Ngọc Dũng... Tô Thùy Yên là nòng cốt của nhóm Sáng Tạo, anh thường đăng thơ trong mục Thơ tự do của tạp chí Sáng Tạo, nơi được coi như đại diện của phong trào thơ tự do miền Nam thời 50-60.

Sau 30 tháng Tư, Tô Thùy Yên đi học tập cải tạo 10 năm. Được tha về rồi bị bắt lại, tính ra 13 năm tất cả. Ba năm sau, có lần anh bị biệt giam 7 tháng sau khi cắt mạch máu định quyên sinh. Cuối cùng, anh được cùng vợ là cô giáo Huỳnh Diệu Bích và gia đình sang định cư ở hải ngoại theo diện H.O.

Tô Thùy Yên được nhiều người biết đến nhờ bài thơ “Cánh đồng con ngựa chuyển tàu” đăng trên tạp chí Sáng Tạo của Mai Thảo, năm 1956:

*Trên cánh đồng hoang thuần một màu,
Trên cánh đồng hoang dài đến đôi
Tàu chạy mau mà qua rất lâu
Tàu chạy mau, tàu chạy rất mau
Ngựa rượt tàu, rượt tàu, rượt tàu...*

Thi sĩ Tô Thùy Yên qua nét nhìn của Họa sĩ Đinh Cường

Cả bài thơ như những thước phim vụt qua. Hình ảnh đuổi bắt nhau. Cây cối, lũng đồi quay vòng đến chóng mặt. Cuối cùng con ngựa thở dốc, lăn kên ra giữa thảo nguyên “Chạm giữa nền nhưng một vết nâu”. Hình ảnh như chụp từ trên cao xuống – cánh đồng thì mông mênh như vô tận, muốt cỏ nhưng xanh còn con ngựa thì chỉ còn lại một vết nhỏ. Nó chết mà không biết vì sao mà chết. Cũng không biết suốt đời mình lao đầu phi về phía trước để làm chi? Những câu hỏi đó cũng đặt ra cho con người, những tra hỏi không có lời giải đáp. Xưa nay trời đất vốn vô ngôn.

*Tàu chạy mau, tàu chạy rất mau
Ngựa rượt tàu, rượt tàu, rượt tàu
Cỏ cây, cỏ cây lúi chóng mặt
Gò nông cao rồi thung lũng sâu
Ngựa thở hào hển, thở hào hển
Tàu chạy mau, vẫn mau, vẫn mau*

Tô Thùy Yên thật trẻ mà thơ lại thật già. Mỗi câu viết ra dường như chưa nói hết mà sau đó còn một chuỗi ý nghĩ để cho người đọc suy cảm thêm ra. Ý tại ngôn ngoại. Luôn bị cô đơn vây hãm, bị đọa đày thân xác, dày xéo tâm hồn nhưng Tô Thùy Yên luôn chịu đựng, tìm chỗ dựa tâm linh, đề cao cái tâm độ lượng để vượt qua gai góc, khổ đau. Anh vẫn luôn mơ ước:

*Bao giờ ta trở về dương thế,
Sống đáng vinh danh lại kiếp người,*

*Để thấy đường đi muôn lối rộng
Dập dìu những chèo áo reo vui?*

Thơ Tô Thùy Yên đăng rải rác trên các báo tạp chí văn học, mãi đến năm 1995 anh mới xuất bản tập “Thơ tuyển”, có tất cả 37 bài, có nhiều bài rất dài, đó là tác phẩm chọn lọc của Tô Thùy Yên, một đời làm thơ, một đời yêu thương, một thời tù ngục.

Cánh đồng con ngựa chuyển tàu

*Trên cánh đồng hoang thuần một màu,
Trên cánh đồng hoang dài đến đỗi
Tàu chạy mau mà qua rất lâu.
Ngựa rượt tàu, rượt tàu, rượt tàu.
Cỏ cây, cỏ cây lụi chóng mặt.
Gò nông cao rồi thung lũng sâu.
Ngựa thở hào hển, thở hào hển.
Tàu chạy mau, vẫn mau, vẫn mau.
Mặt trời mọc xong, mặt trời lặn.
Ngựa gục đầu, gục đầu, gục đầu.
Cánh đồng, a ! cánh đồng sắp hết.
Tàu chạy mau, càng mau, càng mau.
Ngựa ngã lẩn, mình mướt như cỏ,
Chấm giữa nền nhung một vết nâu.
1956
Tô Thùy Yên*

Tô Kiều Ngân

(Bài viết được trích từ cuốn sách „Mặc khách Sài Gòn“ của tác giả Tô Kiều Ngân (1926-2012) do Công ty cổ phần Văn hóa và Truyền thông Nhã Nam và NXB Hồng Đức xuất bản năm 2014. Bản quyền thuộc về gia đình tác giả Tô Kiều Ngân).

Schlagwörter: học tập cải tạo, lao tù, Tô Kiều Ngân, tội ác CNCS, Thi sĩ Tô Thùy Yên, Thơ, thơ mới

Nguồn: <https://tiengquehuong.wordpress.com/2019/07/09/canh-dong-con-ngua-chuyen-tau/>

www.vietnamvanhien.org

